

v nevarnosti, potem pa „Veličanstvo severo-amerikanskih držav“ svojo težko roko položi na tiste, kateri teptajo postavo in red.

Pa moje pismo je postalo že predolgo in najbolje je, če neham. Prihodnjič kaj družega. A. T.

Resolucije I. slovenskega katoliškega shoda. Sekcija 1.: Šola.

Ker se dobra ali slaba bodočnost Slovencev opira na dobro ali slabo vzgojo naše mladine, izjavlja I. slovenski katoliški shod v tem oziru naslednje:

I. Gledé ljudske šole.

1. Katoliški stariši so po vesti dolžni, svoje otroke vzgajati in podučevati po načelih sv. katoliške cerkve. Ker pa ne morejo sami zadostno vzgajati in podučevati svojih otrok, in ker imamo z druge strani v Avstriji prisilno državno šolo, zahteva I. slovenski katoliški shod za katoliške otroke katoliške javne ljudske šole in katoliške učiteljske pripravnice v smislu izjave avstrijskih škofov v gospodski zbornici dné 12. marca 1890.

2. Prvi slovenski katoliški shod zahteva, da najvišja uprava postavi ljudsko šolo in učiteljske pripravnice na edino pravo pedagogično-didaktično podlago materinega jezika, kakor to zahtevajo državno-osnovni in šolski zakoni, da je torej učni jezik na šolah Slovincem namenjenih slovenski. Zato katoliški shod tudi zahteva, da se umaknejo temu nasprotni učni načrti za male šole, kakoršni se nahajajo posebno po slovenskem Koroškem, ter smatra vsako drugačno vredbo ljudskih šol kot nepostavno. Katoliški shod nadalje zahteva, naj visoka šolska oblastva v vseh deželah, koder bivajo Slovenci, to je po Štajarskem, Koroškem, Kranjskem in Primorskem, iz pedagogično-didaktičnih vzrokov skrbé tudi za slovenske manjšine tako, da se povsod, kjer se nahaja postavno število slovenskih otrok, osnujejo katoliške javne ljudske šole s slovenskim učnim jezikom.

Če pa število slovenskih otrok ne dosega postavnega števila za ustanovitev slovenske šole, in jih je najmanj deset, naj se otroci v skupni šoli ločijo po maternem jeziku v skupine ali v oddelke. Samo po sebi se razumeva, da ima dotični učitelj več bitih obeh učnih jezikov. Sploh pa naj se šolski otroci v vsakem številu, če je le mogoče, v krščanskem nauku podučujejo v svojem maternem jeziku.

3. Prvi slovenski katoliški shod izreka željo, naj deželni zbori, kateri zastopajo kraje slovenskih volilcev, prenaredijo — kot nekak prehod do boljšega — naše šolske postave v takem smislu, kakor so si jih priredili vili Tirolci; dalje naj se poskrbi, da bodi poduk v ljudskih šolah praktičen ter nam vzgajaj dobrih gospodarjev, vrlih gospodinj in pridnih delavcev; osobito pa naj se vredijo ljudske šole tako, da se, kjer le možno, delijo otroci po spolu zaradi pravnosti in primerniše razdelitve učne tvarine.

4. Dokler se nam pa naše opravičene zahteve ne spolnijo postavnim potom, snujejo naj se katoliške zasebne, zlasti redovne ljudske šole ter naj se v prvi vrsti ustanovi slovensko katoliško učiteljsko semenišče v Ljubljani in, ako možno, tudi slovenska katoliška pripravnica s pomočjo družbe sv. Cirila in Metoda, katera se toplo priporoča s pogojem, da se v bodoče organizuje po župnijah v soglasju z našimi prevzvišenimi vladikami, ter z drugimi radovoljnimi darovi in prispevki zadevnih deželnih zastopov.

5. Vsem redovnikom in redovnicam, ki delujejo za krščansko vzgojo slovenske mladine, izreka katoliški shod priznanje in zahvalo za tako požrtvovalno in uspešno delovanje; ob enem pa toplo priporoča njihove šolske zavode.

6. Katoliški shod priporoča slovenskim učiteljem in katehetom ter vsem drugim vzgojevalcem slovenske mladine, da naj si ustanove katoliško učiteljsko društvo.

II. Gledé srednjih šol

zahteva katoliški shod:

1. Naj se državne srednje šole, gimnazije in realke tako preustrojé, da se ne bode na njih ne le nič podučevalo, kar bi nasprotovalo verskemu prepričanju katoličanov, marveč da bodeta tudi na njih vsa vzgoja in ves poduk dejanski povs-peševala katoliško versko mišljenje in življenje naše mladine.

Razun tega izreka katoliški shod željo, da se osnuje s časom svobodna katoliška gimnazija, združena z odgojilnim zavodom, s slovenskim učnim jezikom.

2. V poživljenje verskega duha srednje-šolske mladine naj se zopet vpeljejo vsakoletne duhovne vaje in naj se mladina pridno zbira v Marijine družbe ali kongregacije.

3. Vsem šolskim oblastvom, oziroma mestnim gosposkam in vsem malinoljubom se toplo priporoča, naj skrbno pazijo na vedenje dijakov zunaj šole, posebej na dijaška stanovanja, da se bodo dijaki tudi doma versko-nravno vzgajali.

III. Gledé visokih šol.

1. Ker ni upati, da bi se sedanje visoke šole kmalu preosnovala v verskem smislu, ali da bi se ustanovljale nove državne visoke šole, osnovane na podlagi katoliške vere, podpirajo naj Slovenci društvo za ustanovitev svobodnega katoliškega vseučilišča v Solnem Gradu, od katerega pričakujemo, da bode zasnovalo nekaj slovenskih vseučilišnih stolic.

2. Katoliški shod priporoča, naj se ustanovite za slovenske visokošolce na Dunaji in v Gradcu posebni katoliški dijaški društvi po vzgledu dunajske „Avstrije“ pod pokroviteljstvom odličnih slovenskih katoličanov.

Bodočemu vednostnemu društvu pa bodi skrb, v dogovoru s pokrovitelji imenovanih društev, za podporo slovenskim visokošolcem, oziroma ustanovitev potrebnih „zavetišč“, v katerih naj se bi skrbelo za versko-nravni napredek slovenske akademiške mladine ter vzbujalo v njej in množilo katoliško mišljenje in življenje. (Dalje nasl.)

Politični pregled.

Deželni zbori so se danes sešli. Zborovali bodo k večjemu tri tedne. Vsi niti deželnih proračunov ne bodo mogli pravočasno rešiti, ker jih deželni odbori še niso sestavili, da bi jih že v prvih sejah predložili. Razprave pa utegnejo v nekaterih biti burne, posebno v češkem in moravskem, kjer je pričakovati interpelacij od obeh stranij zaradi nekaterih izgredev.

Dopolnilne volitve. — Jednajst poslancev češkega veleposestva je odložilo svoje mandate in so volitve razpisane na 28. dan tega meseca. To so sami možje, ki so bili odločno za dunajske punktacije in se umaknejo s političnega pozorišča, ko vidi, da je tudi večina čeških veleposestnikov proti nadaljevanju češkonemške sprave. Če se ustavoverci udeležijo dopolnilnih volitev, še ni znano. Skušali bodo pač napraviti kak kompromis s srednjo stranko.

Hrvaška. — Zagrebški mestni zbor je potrdil vse volitve. Ker ni bilo nobenih ugovorov vloženih, nadžupan Sieber ni niti dovolil, da bi se o tej stvari razpravljalo. Opozicijski zastopniki torej niti prilike niso imeli, da bi pojasnili nekorektno postopanje vladnih organov pri volitvah.

Ogersko. — Rumunski dijaki ogerskih vseučilišč so v neki brošuri pojasnili neznosno stanje Rumunov na Ogerskem. Zaradi tega je pa velika jeza v madjarskem taboru. Madjarski listi proti Rumunom strašno zabavljajo, ali poskušajo pa niti tega ne ovreči, kar je v oni brošuri. Ker niso mogli izvedeti sestavljalcev omenjene brošure, sedaj trdijo, da so jo sestavili kje v Rumuniji ljudje, ki ogerskih razmer ne poznajo. Madjari bi radi zapadno Evropo preslepili, da na Ogerskem vlada največja ravnopravnost, svoboda in zadovoljnost, kar se pa jim ne bode več posrečilo.

Papež in liturgija. — Kakor se javlja nekemu listu iz Varšave, dovolil je papež, da se po vseh katoliških cerkvah na Ruskem-Poljskem uvede slovanski jezik v liturgijo. — Nasprotniki Slovanov vidijo v tem veliko nevarnost za katoliško cerkev in pravijo, da se bode s tem pospeševal prehod katolikov v pravoslavje. In to nasprotniki že zdaj trdijo, ko se še potrdilo ni, ali je vest resnična ali ne, kaj bi bilo še v slučaji, če se vest obistini.

Srbija. — Radikalna stranka se prav vrlo pripravlja na boj. Različne razprtije, ki so bile mej posameznimi, so se poravnale in sedaj vlada največa sloga pri tej stranki. Sicer si sedanje liberalno ministerstvo prizadeva pri velevlastih zadobiti dober glas in kar zaporedi objavlja razne programe, po katerih hoče modro in v miru na znotraj in nazven vladati, ali vendar se kaže vse bolj in bolj, da se bodo morali liberalci umakniti, kajti od 137 mandatov zagotovili so jih radikalci skoro sto in to je pač precejšnja večina.

Grško. — Gerški preti zopet ministerska kriza. Ko je pomladi Trikupis zmagal, upalo se je, da bode ta finančne zadeve v državi uravnal, toda zgodilo se ni tako. Ravno sedaj je Grška v taki denarni zadregi, kakor ni bila nobenkrat prej pod Delyanisom, kateremu so tako malo zaupali. Trikupis prizadeva se namreč zdaj že dlje časa, da bi dobil posojilo tridesetih milijonov, a zastonj je ves njegov trud. Opozicijskim listom, dale so te denarne zadrege povod, da strastno napadajo Trikupisovo ministerstvo. Ko si enkrat ministerstvo prav nič več ne bode moglo pomagati, dalo bo ostavko.

Rusija. — Da bi se ustanovilo na Ruskem tudi poljedelsko ministerstvo, o tem govorilo se je že jako mnogo. Sedaj je državni svet sklenil sklicati komisijo, ki naj stvar preišče in napravi načrt za ustanovitev novega ministerstva. Pač v veliko korist ruskega kmetijstva bi bila uvedba te novosti; posebno za časa slabih letin ali kake lakote bi bilo poljedelsko ministerstvo v stanu za ruskega kmeta veliko dobrega storiti. — Od finančnega ministerstva odločiti se ima baje oddelek za carino, trgovino, obrtnijo in železnice in se imajo te stvari in rudokopstvo izročiti področju prometnega ministerstva. Finančni minister Višnegradski se je izjavil, da vkljub svojemu slabemu zdravju obdrži mesto finančnega ministra, ako se služba tega mesta na imenovani način olajša in Witte ostal bi še nadalje prometni minister. — Ruski minister vnanjih rečij, Giers odpotoval je na Francosko. Iz tega, da ruski listi svetujejo Francozom, da naj temu potovanju ne pripisujejo nobene politične važnosti, se da sklepati, da se Giers ne bo več povrnil na svoje mesto, temveč, da bo odstopil, kar nekateri trdijo, da se je faktično že zgodilo. — Ruski vojni minister je prepovedal poljske ali židovske pisarje pri vojni v službo jemati, ker je lahko mogoče, da ti izdajo kak načrt glede mobilizacije. Dosedanje pisarje poljskega in židovskega pokolenja je odpustiti iz službe.

Norvegija. — Norveška vlada posvetovala se je o načrtu zakona, ki dovoljuje, da se smejo katoliški redovniki, všteti jezuiti, v deželi naseliti. Tudi se je katolikom, katerih je zdaj ondi že kakih 100.000, dovolil pristop v državno službo.

Obrtnija.

Razstava v Plovdivu.

II.

Zadnjikrat smo obljubili, da danes spregovorimo nekaj besed o Plovdivu samem, še le potem bomo govorili o razstavi sami. Plovdiv je drugo mesto, rekli bi drugo stolno mesto Bolgarije. Dokler Bolgari niso bili zjedinjeni, je Plovdiv bil glavno mesto Vzhodne Rumelije.

Lepa je že lega tega mesta. Sredi trakiške ravnine na desnem bregu Marice so skale in na teh skalah stoji mesto. Ne da se povedati, kako je lep pogled na mesto. Svetlosive skale nad zeleno planjavo, gori pa bele hišice, v katerih oknih se lesketajo solnčni žarki. Najširši in najvišji hrib mesta je pa Džambaz-Tepé v sredi. Severni breg tega hriba je do vrha pokrit s hišami, južni del je pa jako strmen in na vrhu strmine stoji pa lepo poslopje, s katerega je krasen pogled na Rodopske gore. Sploh se ob horizontu iz Plovdiva na vse strani vidi visoko gorovje.

Hiše so pisano pleskane in največ pa lesene, toda jako lepe in snažne. Na Džambaz-Tepé, kjer prebivajo bogatini, so hiše podobne italijanskim vilam. Kaj prijeten je paulijanski del mesta, kjer bivajo katoliški Bolgari. Tu so po ulicah lepi drevoredi. Najbolj živahen je severni del mesta, kjer je lep mesten park, kjer je poprej bilo turško pokopališče, nekaj novih šolskih poslopij in vladna palača. Poslednja je brez vsake prave oblike in gotovo bi nikdo ne mogel povedati, v kakem slogu da je zidana. V tem poslopji so stanovali poprej turški guvernerji in nekaj časa pa guverner vzhodno rumelijske avtonomne pokrajine. Na drugi strani Marice je revno predmestje Rilska. Kaj lepe hiše so pa na jugozapadni strani od kolodvora.

Starih znamenitih poslopij Plovdiv nima veliko. Omeniti sta le dve večji mozeji, grška in nekaj bolgarskih cerkva. Lepo je pa nedavno zidana bolgarska velika cerkev svetega Cirila in Metoda ob Marici.

Lep pogled je s Sahat-Tepé najljubšega sprehajališča plovdivskih prebivalcev ob hladnih poletnih zlasti nedelskih večerih. Najboljši razgled je z urnega stolpa, od tam si lahko ogledaš vse mesto, zeleno planjavo brez gozdov z vasmi noter do Rodopskih in Balkanskih gor. Od tod se vidi polovica nekdanje Vzhodne Rumelije.

Plovdivsko prebivalstvo je jako mešano, kakor sploh prebivalstvo vzhodnih mest. Večina prebivalcev so Bolgari, potem je pa mnogo Turkov, Grkov, nekaj španjskih židov, Armencev, ciganov in tujcev raznih narodnostij. Po ulicah se sliši največ govoriti bolgarščina, potem pa turščina in neka spakedrana nova grščina, ki bi se dala primerjati ljubljanski nemščini. Plovdivski meščanje so jako prijazni ljudje in se precej spominjajo na prebivalstvo manjših italijanskih in grških mest.

Kakor sploh Bolgarija je tudi Plovdiv v nekem preporodnem stanju. Tu se meša staro in novo. Stara poslopja, poleg novih palač. Tukaj te kaj spominja na davno preteklost, tam te pa zopet druga stvar spominja na napredek sedanjega veka. Deroča reka Marica te spominja žalostne bolgarske zgodovine. Kar je nam Slovencem Sava, to je Bolgarom Marica. Opevajo jo v raznih narodnih in umetnih pesmih. In tu na bregovih te pomenljive reke je bolgarski narod razstavil plodove svojega dela in uma, v razstavi, o kateri hočemo spregovoriti več drugi pot.